

MUINSUSKAITSEAMET

V.a Raimo Talts
Tartu Ülikool
Raimo.talts@ut.ee

30.10.2020 nr 1.1-7/2413-1

Täpsemalt Tartus Jakobi tn 5 // Lutsu tn 1 // Munga tn 4 kinnistul olevate keskaegsete hoonete jäänuste säilitamisest

Täienduseks ja täpsustuseks 09.10.2020 nr 1.1-7/2413 saadetud kirjas toodud seisukohtadele keskaegsete hoonete jäänuste säilitamisest Jakobi tn 5 // Lutsu tn 1 // Munga tn 4 kinnistul märgime:

- 1) Projektiala asub keskaegse Tartu linna südames. Keskaegset ja varauusaegset hoonestust ei ole maapealses osas Tartus kuigi palju säilinud, kuid toonaste hoonete vundamendi- ja keldriosad, samuti varasemad tänavakihid, piirded, hoovirajatised jms on säilinud maa sees arheoloogilise kultuurikihi. Arheoloogiline kultuurikiht linnas on otsese inimtegevuse tulemusena või kaasmõjul tekkinud ladestus, mis võib sisaldada ehitusjäänuseid, inim- ja loomaluid, arheoloogilisi leide, sealhulgas töö- ja tarbeesemeid, tootmisjääke ja muud sellist (MuKS § 6 lg 1). Keskaegse linnamüüri piiratud alal mistahes kaevetöid planeerides tuleb alati arvestada varasemate – keskaegsete ja varauusaegsete kivirajatiste säilitamisega ning arheoloogiliste uuringutega.
- 2) Muinsuskaitseamet on seisukohal, et arendajal ja ehitajal tuleb leida uus vundamendi- ja välisvõrkude lahendus, et säilitada keskaegsed ehitusjäänused võimalikult suures ulatuses. Projekti muutmist nimetatud asjaolul näeb ette ka ehitusloa aluseks olev projekt (peatükk 3.8.1).
- 3) Selleks, et koguda infot uue vundamendiprojekti ja trasside projekti jaoks, tuleb (vt lisatud joonis):
 - a. Nii alal A (kuhu tuleb uus hoone) kui ka alal B (tulevane õueala) puhastada välja keskaegsete müüride pealispind, et oleks näha ajaloolise hoonestuse põhimüüride kulgemine.
 - b. Müüride puhastamiseks tuleb arheoloogil koorida pealt ära täielise ilmega ja põhiosas 17. sajandist varasemaid leide mitte sisaldav kiht (krundi põhjaosas on praeguses uurimise seisus selle kihi paksuseks keskmiselt u 0,5 m).
 - c. Müüride puhastamiseks võib kasutada mehhanisme, kui arheoloog peab seda võimalikuks. Kui müüride säilinud ülapind on maapinnas väga eri kõrgustel, siis mehhanismide kasutamisel on suur oht, et müüre kahjustatakse (müüride kõrgemal paiknevad osad lõhutakse). Sellisel juhul, et vältida müüride kahjustamist, tuleb kihti eemaldada labidatega.
 - d. Müürid tuleb pealt puhastada; selgelt peab välja joonistuma müüride laius, st müüre tuleb puhastada külgedelt nii palju, et paljanduks mõõtmiseks vajalik seinapind.
- 4) Juhime tähelepanu asjaolule, et kaeve- ja ehitustööde ajal tuleb tagada müüride säilimine, st need tuleb ilmastiku lagundava mõju eest katta ja esimesel võimalusel tagasi täita.
- 5) Arheoloogilise uuringu maht on seotud üldiselt ehituseks vaja mineva sügavusega, niivõrd kui see võimaldab selgelt ja arusaadavalt dokumenteerida selle käigus juba

- paljanduvaid stratigraafia üksusi (nt hoovisillutiste paiknemine). Kaevata tuleb nii palju, et stratigraafia üksuse olulised parameetrid (asukoht, sh piirid, iseloom) oleksid dokumenteeritavad.
- 6) Alal A tuleb vaiade plaani koostamisel arvestada uuringutulemustega, st vaiu mitte kavandada väljapuhastatud müüride peale.
 - 7) Alal B välisvõrkude uue plaani koostamisel tuleb arvestada uuringu tulemustega, säilitades keskaegse ja varauusaegse hoonestuse jäänuseid maksimaalses ulatuses:
 - a. torude paigaldamine on võimalik keskaegsete hoonete alt, kuid sellisel juhul tuleb eelnevalt välja selgitada kultuurikihi kogu paksus, milleks tuleb eeldatava trassi kohtadesse kaevata kuni loodusliku pinnani ulatuvad uuringušurfid;
 - b. kui kultuurikihi alt puurimine on ehituslikult liiga sügaval, siis on aktsepteeritav lahtise kaemisega kaevamine ning torude paigaldamine mõnes kohas ka risti läbi seinte. Vajalikud augud torudele tuleb seintesse teha puurides, mitte müüre pealt kuni torule vajaliku sügavuseni lammutades. Kindlasti tuleb vältida piki või diagonaalis läbi seina puurimist, sest see kahjustab müüre liigselt;
 - c. trasside alale jäävad keskaegsed ja varauusaegsed orgaanikarikkad kihid, sh puitrajatiste jäänused, tuleb arheoloogiliselt läbi uurida.
 - 8) Juba avastatud hüpokaustahi tuleb välja puhastada määral, et paljanduks kõik ahju olulised detailid dokumenteerimist (sh 3D dokumentatsioon) võimaldaval kujul. Ahju võib hiljem liivaga täita, kuid lammutamist mitte kavandada, pinna stabiilsus tuleb saavutada muul viisil, nt plaadiga kattes. Ahju madalamaks lammutamine tee ehitamiseks ei ole lubatud.
 - 9) Uus vundamendilahendus võib näha ette vajaduse hoone projekteeritud kõrguse muutmiseks, mis omakorda läheb vastuollu muinsuskaitse eritingimustes määratud kõrgusega. Eritingimuste täpsustamise küsimust saab arutada siis, kui uue lahenduse detailid on selged ning kõrgused läbi arvutatud.

Projektiga kavandatud hoovi kõrghaljastuse soovitame asendada konteinerhaljastusega, sest suurte puude jaoks vajalikku mullakihti õuealal praktiliselt ei ole. Kui puud isegi kasvama läheksid, siis hakkavad juured tulevikus keskaegse kivihoonestuse jäänuseid lõhkuma.

Koostöös (nt objektinõupidamised) leiame parima ja operatiivseima lahenduse uushoone vundamendi rajamiseks ja trasside ehituseks, samal ajal Tartu linna arheoloogilisi kihte maksimaalses ulatuses säilitades.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ulla Kadakas

Arheoloogiapärandi valdkonna juht

51918285, ulla.kadakas@muinsuskaitseamet.ee

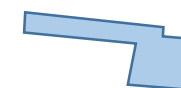
Koopia: Tartu Linnavalitsus

Lisa. Arheoloogilise uurimise alad Jakobi tn 5 // Lutsu tn 1 // Munga tn 4 kinnistul.

- leppemärgid:
- restaureeritav ja ümberehitatav hoone
 - laiendatav hoone
 - sillutuskivi, klinker punane
 - uus vertikaalplaneering
 - seinavalgusti
 - laevalgusti (varikatuse- või avanišši laes)
 - konteinerhaljastus
 - taastatv tänavakate

Projekteeritavate trasside täpsustus antud välisvõrkude koondplaaniil

Ala A, kus tuleb enne vaiamist ja vundamendi ehitust selgeks teha keskaegsete müüride asukohad

Ala B, kus tuleb teha kindlaks keskaegsete müüride asukohad ning otsida kommunikatsioonide uued trassid; müüre maksimaalselt säilitades

Muinsuskaitseameti kiri 28.10.2020 nr 1.1-7/2413-1.
Lisa.
Arheoloogilise uurimise alad Jakobi tn 5 // Lutsu tn 1 // Munga tn 4 kinnistul.